

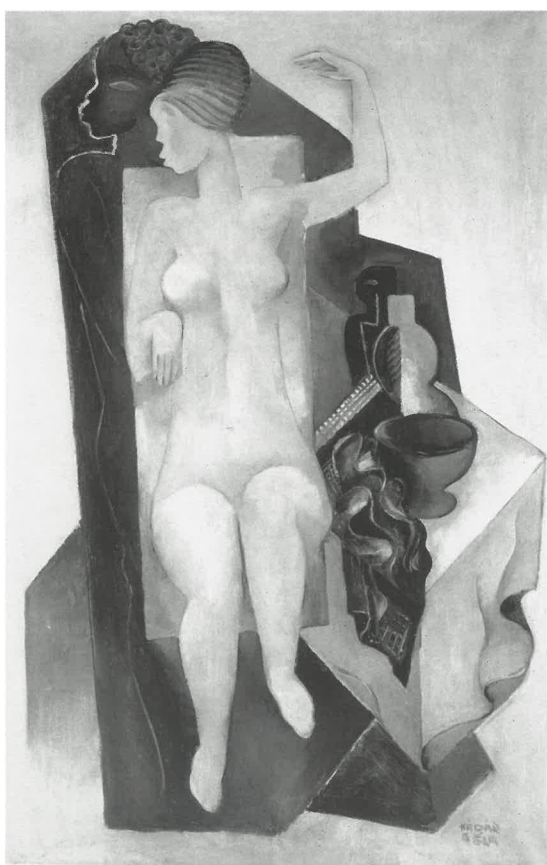
Hölgyek zöld háttér előtt, 1930-as évek eleje

Gouache, papír, 102x72,5 cm
Jelzve jobbra lent: Kádár Béla

Kiállítva:

- A magyar festészet rejtőzködő csodái –
Válogatás magyar magángyűjteményekből II.
Mű-Terem Galéria, 2005. szeptember 10. – október 9.

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft / 24 000 EUR

Kádár Béla: Kompozíció (Olympia), 1930,
magántulajdon

Kádár Béla: Nő gitárral, 1930-as évek eleje,
magántulajdon

Utak az avantgarde-ból

Hevessy Iván 1922-ben megjelent könyvében két lehetséges fejlődési vonalat vázolt fel Kádár Béla festészete előtt. A kiváló művészettörténész és kritikus szerint Kádár vagy a természetből elszakadt, tisztán a színek és a ritmusok által közvetített nonfiguratív, lírai-expresszionizmus lehetőségeit kutathatja művészetével, vagy az eddigi út eredményeit felhasználva visszatér az ábrázoló formákhoz, melyek ugyan telítődhetnek az érzelmek szuggesztív erejével, de megmaradnak a tárgyi realitás határain belül. Az első út a következetesebb, ami passzív individualizmushoz vezet, míg a másik nagyobb festői szabadságot és közérthetőséget ígér. Kádár a második utat választotta, és az 1920-as években létrehozta, groteszk, a magyar falu és a német mesevilág elemeiből építkező sajátos képi világát, hogy aztán az évtized végétől elhagyva az expresszionizmus ironizáló hangvételét és élénk színvilágát, szerkesztésmódja a kubizmus tárgyiaságával párosuljon. Vonalvezetése lehiggad, kompozíciójának nyugodt eleganciája pedig egy újabb alkotói periódus kezdetét villantja fel.

Egy új téma a harmincas években

A háború utáni képzőművészet és vizuális gondolkodás elsősorban a lokálok színpadairól ismert jazz-zenészeket keresztül idézte meg a távoli kultúrák misztikus világát. Az afrikai „primitív” művészet gazdag formakincsét a festők és grafikusok az egzotikus motívumok pikáns, néhol már túlzó módon történő érzékeltetésével emelték át az európai tradíciók közegébe. Afrika ősi kultúrája ekkor még egyáltalán nem számított szélesebb körben elterjedt jelenségnek; s főként nem elfogadott értéknek. A Scheiber Hugó képeiről ismert jazz-zenészek tüzes, új, minden eddiginél merészebb zenei világa még a harmincas évek végén is skandalumnak számítottak a tradicionális európai komolyzene világában. A táncos mulatók és éjszakai revük forró levegője, a mozivásznakról és a filmplakátokról ismert teátrális, sok esetben frivol gesztusok azonban a „magas művészet” szféráját sem hagyják érintetlenül. Akárcsak Európa komolyzenei koncerttermeibe, a mindennapokba is lassan-lassan beszivárgott az afrikai művészet motívumkincse, mígnem a hétköznapi vizuális kultúra részévé vált. Kádár Béla különleges szépségű asszonyai is ebből a milióból születtek. Míg az 1920-as években a népi motívumok és a mesék világa szolgáltatott elapadhatatlan forrást, addig egy évtized múlva az afrikai primitív művészet vált legalább ilyen nélkülözhetetlen forrásvidékévé a Kádár-képeknek.

Tamara de Lempicka: Kettős portré, 1925.

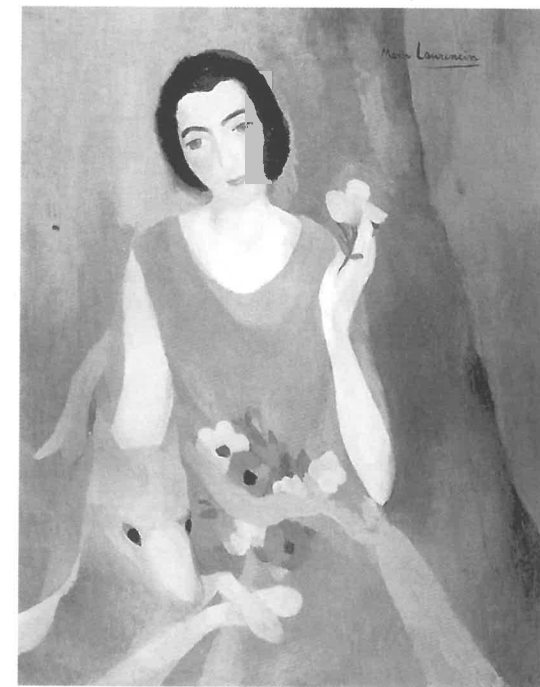
„A szépség dicsérete”

A művész klasszikusan formált, finom kontúrral modellált nőalakjait a kép síkjában forgatott dekoratív háttérelemek, valamint a kép bal oldalára helyezett csendélet keretezi. A félprofilba fordított arcok hajlékony vonásaira a bravúrosan megrajzolt profilok sziluetformái válaszolnak, különös ritmikát és egyben festői témát is szolgáltatva ezzel a képnek. Az expresszionizmus és a korai kubizmus primer kifejezőmódjával átítatott primitív szobrászat ősi alakzatai eleméntáris erővel nyilatkoznak meg a képben. Kádár a tízes években festett szimbolikus nőfiguráit, formaelemző, sík-geometrikus formaegyüttessé redukálta a húszas években. Később az újtárgyilagosság és az olasz novecento klasszikus értékeket előhívó szellemi és művészeti áramlatainak hatására ismét a természet felé fordult, hogy tiszta vonalú, nyugodt alakzatokká nemesítse figuráit. Az alakok mellett elhelyezkedő asztali csendélet geometrikus, redukált formái a képfelületre simulnak, míg a drapéria szelíd hullámvonala a szögletes síkokat ellensúlyozza. A szintetikus kubizmus mestereitől tanult dekoratív geometrikus komponálás módszere mellett, a korszakra jellemző klasszicizáló szemlélet is érzékelhető a csendélet motívumain, de a „natura morta” kellékei a metszett élű idomok variációi helyett, ekkor már inkább az íves vonalak és a lendületes forgástestek játéka dominál.

Kádár festészete nem a hagyományos értelemben vett elbeszélő jellegű festészet. Az 1930-as években készült képei szinte teljes egészében mellőzik a hagyományos értelemben vett „történetet”. A festő allegóriákban, szimbólumokban, ritmusban és formákban fogalmazza meg cseppet sem irodalmias mondanóját. „A kép tárgyak ábrázolásával gondolattársít, szimbolizál, allegorizál ... , hogy végső fokon törhetetlenül egységes legyen harmóniában, ritmusban, színben, vonalban, kifejezésben és tartalomban.” – vélekedik ekkortájt Kádár saját képeiről. Festményei újra és újra az önmaguk teremtette vizuális nyelvezeten keresztül idézik meg az eszményt, melyet önéletrajzi írásában így fogalmazott meg: „több legyen, mint valóság, messze a valóság felett, minden földi szennytől mentes valami: a mennyei beteljesedés”.

Pablo Picasso: Az álmodó, 1932.

Marie Laurencin: Mme Paul Guillaume portréja, 1928.